

¹ Nyerges János. 1974-ben elküldte Károlyinéknak a beszéd szövegét, melyet Károlyi 1948. május 5-én tartott. Kísérőlevelében a következőket írta az ülés jelentőségéről: „Károlyi Mihály, mint hazánk párizsi követe, vezette azt a magyar delegációt, amely először vett részt ennek a regionális ENSZ szervezetnek az ülésén. Részvételünk az új, demokratikus Magyarország első nemzetközi fellépése volt, és mint ilyet, gondos előkészítés előzte meg otthon és nagy figyelem kísérte Genfben. Károlyi „beszédét nemcsak Genfben fogadta nagy figyelem és elismerés, hanem a szovjet külpolitikai sajtó is elismerően emlékezett meg az akkor Moszkvában megjelenő Temps Nouveaux hasábjain... Az elmondandó beszéd szövege fölött meglehetősen éles vita alakult ki a delegációban. A Budapest-ről érkezett kiküldött [Sulyok Béla] – talán a genfi helyzet nem ismeretében – a hazuról hozott és érdektelen adatoktól hemzseggő hosszú szöveg változás nélküli elmondását szorgalmazta ...végül Károlyi Mihály a rövid, politikailag demonstráló változat mellett döntött. Az üléssteremben Károlyi Mihályt minden oldalról a legnagyobb figyelem és tisztelet vette körül... Megkülönböztetett figyelemben és tiszteletben részesítette őt Gunnar Myrdal, Svédország volt külkereskedelmi minisztere, akkoriban az Európai Gazdasági Bizottság ügyvezető titkára. Károlyi Mihály abban az időben már idős ember volt, az értekezleteket nem ülte végig. Megegett, hogy felállt, fogta a botját és kiment... az üléssterem melletti pihenő szobába ment, teljes hosszában végigheveredett az egyik bőrdíványon és így szólt hozzám: 'Nyerges, ha valami érdekes történik az üléssteremben, jöjjön és keltsen fel!' ... egy beszélgetés során a delegációkból valaki a fasizmus magyarországi pusztításainak és bűneinek ismertetését szorgalmazta és megemlítette Szálasi nevét. Károlyi haragosan fordult feléje: nem Szálasi kell emlegetni, hanem Horthy. Szálasi Horthy teremtménye és most Horthyék Szálasi mögé akarnak bújni, azt akarják elhitetni, hogy Szálasi és nem ők a bűnösök.” (PIL 704. f. vegyes)

² A párizsi követség információs irodájának bulletinje 1948. május 10-i számában ismertette Károlyi beszédét, ezt mellékelte ő a jelentéshez. A nyilván Károlyi közreműködésével összeállított ismertetés szövege a következő: „Károlyi Mihály, Magyarország párizsi követe, az UNO nemzetközi gazdasági konferenciáján részt vevő magyar küldöttség vezetője, nagy fontosságú beszédben ismertette a magyar problémákat Genfben.

A követ beszédének bevezetőjében ismertette Magyarország háború okozta kárait, az újjáépítést, a stabilizációt és a hároméves terv eredményeit, amelyek nemcsak azt bizonyítják, hogy a magyar nép saját erejére támaszkodva hozta rendbe gazdasági életét, de egyben azt is, hogy szerény, de értékes tényező az európai népek közösségében.

„Magyarország – mondotta a követ – figyelemmel kíséri az európai helyzet fejlődését és nem maradhat közömbös azokkal a kísérletekkel szemben, amelyek a német imperializmus újjászületését kívánják megteremteni. Magyarország történelme során megtanulta, hogy a német imperializmus jelenti a legsúlyosabb veszélyt. A magyar kormány megtette a lépéseket a többi európai népekkel való együttműködésre. Nemzeti érdekeink kölcsönös tiszteletben tartásával sikerült megteremteni egy közös gazdasági tervet Jugoszláviával. Ugyanez a szándékunk Csehszlovákiával, Lengyelországgal, Romániával is és mindazokkal az államokkal, amelyek készek az együttműködésre. A Szovjetunió szerepét külkereskedelmünkben kellőképpen értékeli a Komité által kiadott tanulmány.”

A magyar kormány nagy jelentőséget tanúsít a más, nyugati vagy keleti államokkal kapcsolatos kereskedelmi szerződéseknek. Például elíthetem Nagy-Britanniával kötött szerződésünket, amelynek igen nagy jelentőséget tulajdonít a magyar kormány.

Beszéde végén Károlyi Mihály felhívta a delegátusok figyelmét, hogy bizonyos körök akadályokat emelnek Magyarország erőfeszítése ellen és ezzel az európai együttműködést akadályozzák meg. A konferencia tagjai között nagy meglepetést keltett Károlyi Mihály ama közlése, hogy az amerikai hatóságok, a békeszerződés szellemével ellentétben és egy alaptalan ürügy alatt, kiutasították a magyar bizottságot, amely az amerikai zónában a magyar javak visszahozatalával volt megbízva, és így megakadályozzák az ötvenmillió dollár értékű magyar javak hazaszállítását. Ez az elhatározás teljes mértékben ellentétben áll az Egyesült Államok által is aláírt békeszerződéssel.

A nagy sikerrel fogadott beszéd befejezésében Károlyi Mihály hangsúlyozta a magyar kormány kívánságát a többi európai népekkel való együttműködésre, a nemzeti jogok kölcsönös tiszteletben tartásával.”

³ „Tudja, milyenek a tábornokok.” (angol)

476. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. május 31.)

Az amerikai-szovjet jegyzékváltás, valamint Sztálin és Wallace levélváltása¹ kétségtelesen döntő fordulatot jelentett a nemzetközi helyzet alakulásában. Még a Szovjetunió elgenségei is kénytelenek elismerni, hogy a Szovjetunió diplomáciája a nyugati országokban, beleértve az Egyesült Államokat is, mély zavart okozott. Ennek nemcsak az a magyarázata, hogy a Szovjetunió az egész világ előtt félreérthetetlenül kinyilatkoztatta békekészségét, és ezzel a nemzetközi feszültségért a felelősséget még a habozók előtt is az Egyesült Államokra hátrította, hanem az is, hogy a békepropaganda a legjobb időpont-

ban indult meg. Az amerikaiak, illetve Trumanék nyilván arra gondoltak, hogy „békekészségüknek” később adnak kifejezést és a Szovjetunióval való tárgyalásaikat majd választási propagandának használják fel. A jegyzékváltás hirtelen közzététele Wallace malmára hajtotta a vizet, és amíg eddig a legderülátóbbak is csak 10–12 millió Wallace-szavazattal számoltak, ma már általában 14–15 millió szavazatról beszélnek. Azonban nemcsak az amerikai belpolitika szempontjából volt jól időzített a békebomba. A nemzetközi feszültség időleges enyhülése akkor következett be, amikor a nyugati hatalmak egymás között a legkényesebb kérdéseket, így a nyugat-európai blokk kérdését és a német problémát tárgyalták. Ezenkívül ugyanebben az időben vették kezükbe Hoffmann és Harriman a Marshall-terv adminisztrációját, és ugyanebben az időben élesedett ki a helyzet Palesztinában is.

A jegyzékváltás közzététele Angliában és Franciaországban óriási konsternációt keltett. Truman és Marshall nyilatkozatai azután nyhították a helyzetet és megmentették Bevin és Bidault-t, de azért kétségtelen, hogy mindazt, ami történt, nem lehetett meg nem történné tenni, és mindazok az ellentétek, amelyek az Egyesült Államok és Nagy-Britannia, az Egyesült Államok és Franciaország, Franciaország és Nagy-Britannia, valamint ezek és a többi nyugati kisállamok között a felszín alatt forrtak, egyszerűen napvilágra kerültek. Természetesen már csak azért is, hogy ezeket az ellentéteket valamiképpen elsimítsák, az Egyesült Államok azon volt, hogy a nemzetközi enyhülés tisztavirág-életű legyen és a hidegháborút bizonyos változott formák között tovább folytassa. A State Department egy Párizsban élő volt tisztviselője, akinek Roosevelt halála után teték ki a szűrét és nagyon jól ismeri az amerikai külpolitika cikcakkjait, kifejtette, hogy Washington nemcsak az elnökválasztás miatt folytat habozó politikát, de azért is, mert még eddig nem tudott megbizonyosodni afelől, hogy számíthat-e nyugat-európai szövetségeseire. Egyesek szerint tisztázni kell a kérdéseket Nagy-Britanniával és Franciaországgal, s mint önálló partnerekkel kell velük a szövetséget kiépíteni. Mások szerint viszont előbb meg kell őket törni, s csak azután szabad szövetség kiépítésére gondolni. Úgy látszik, a Marshall-terv mégsem elegendő ehhez a megtéréshez, s a legfőbb problémát Washingtonban az okozza, hogy miként lehetne Nagy-Britanniát a Közel-Keletről kiszorítani, aminek következtében Nagy-Britannia nagyhatalmi helyzete végképp megszűnne. Ugyanez a törekvés nyilvánul meg Franciaországgal szemben Észak-Afrikában, ahol a behatolás már sokkal erősebb. Egy Tuniszban élő francia asszony mesélte, hogy nemrégiben egy tuniszi francia lap a State Department „észak-afrikai osztályfőnökének” megérkezéséről adott hírt, ami az ottani franciák körében nagy megdöbbenést keltett.

A jegyzékváltás utáni amerikai visszavonulás ellenére sem lehet azt állítani, hogy – amint azt egyes lapok éreztetni kívánják – ugyanott vagyunk, mint a jegyzékváltás előtt. Lippmann a New York Herald Tribune-ban többször élesen támadta az amerikai adminisztrációt azért, mert teljesen semmibe veszi az oroszok tárgyalókészségét, és a New York Herald Tribune több vezércikkben is kifejezést adott ennek az álláspontnak. Május 29-i vezércikkében „This is no time to America to say no”² címen újra hangsúlyozza a tárgyalások megkísérlésének fontosságát. „Az ezen az országon kívül élők között nem mindenki ad számot magának arról az amerikai közvéleményt érintő igazságról, hogy népünk 99%-a tiszteletreméltó áldozatot hozott azért, hogy egy konfliktust elkerüljön” – írja a lap. A New York Herald Tribune, republikánus lap lévén, a végsőkig kihasználja a Truman-adminisztráció külpolitikai hibáit, és így állásfoglalásába némi propaganda is vegyül. A fent említett volt State Department-tisztviselő szerint a valószínű republikánus győzelem esetén sem fog az amerikai külpolitika lényegében változni, legfeljebb a részletkérdésekben s így elsősorban a németkérdésben. A republikánusok nem vállalják a rizikót egy erős német állam megeremtéséért. Szerinte nagy változás csak akkor volna

remélhető, ha Taft lenne az elnök, és éppen azért, bármily furcsán hangzik is, progresszív szempontból az izolacionista Taft megválasztása volna a legkívánatosabb. Ugyanis Taft (és köre) azok közé a kapitalisták közé tartozik, akik mindenekelőtt a profitra vannak tekintettel. Márpedig háború vagy háborús feszültség esetén különböző kontrollokat kell bevezetni, s ez árt a kapitalista érdekeknek. Ezenkívül szerintük egyáltalában nem lehet tudni, hogy milyen változásokat hoz a háború. E felé az álláspont felé Dewey is hajlik. Vandenberg, a legesélyesebb jelölt túlságosan elkötelezte magát a Truman-féle politika mellett, de az óvatos politikusok közé tartozik és hajlandó bizonyos kompromisszumokra. A legveszélyesebb jelöltnek a republikánusok között Stassent tartják, mert a világkapitalizmus összérdeke szempontjából vizsgálja az eseményeket, és az amerikai imperializmus ideológiájának egyik legfőbb szóvivője. Mindenesetre, mint már többször említettem és minden szakértő megerősíti, sok függ attól, hogy Wallace hány szavazatot kap, mert kedvező esetben még a mérleg nyelve is lehet a két nagy párt között.

A jegyzékváltás körüli vihar tehát elült ugyan, a helyzet mégis megváltozott. Homlokegyenest ellenkező véleményeket hallani és olvasni arról, hogy vajon a kezdeti enyhülés stabilizálódott-e avagy pedig a feszültség növekedőben van. Francia újságíró körökben úgy hírlik, hogy az Egyesült Államok és a Szovjetunió között mindaddig nem lehet komoly tárgyalásokról szó, amíg a nyugati blokk katonailag meg nem szerveződött. A Quai d'Orsay-n nyert értesüléseim szerint Harriman legutóbbi európai tárgyalásai nem annyira a Marshall-terv részleteire, mint inkább egy nagyarányú katonai szövetség előkészítésére vonatkoztak. Ez a készülődés azonban megtorpant a londoni hatos értekezleten a németkérdés körül felmerült ellentétek miatt. Franciaország Scylla és Charibdis között lebeg, mert egyfelől nem akarja, hogy Németországot talpra állítsák, másfelől pedig fél, hogy a németkérdés megoldásának elodázása miatt a Marshall-terv kudarcba fullad. A hat ország hetek óta folyó londoni konferenciája még mindig nem fejeződött be. A legutóbbi hírek szerint a következő kérdésekben már megegyeztek volna:

1. Franciaország előnyös feltételek mellett részt vesz Bizónia³ export-import szervezetében;

2. megteremtik a Ruhr nemzetközi szervezetét, amelyben a hat országon kívül Németország is szavazattal bír a német szén és acél elosztása tekintetében. Washington állítólag elismeri Franciaország prioritását e nyersanyagokra vonatkozólag és lemond a németországi amerikai katonai parancsnok vétőjogáról. Ez az egyetlen kérdés, amelyben a Quai d'Orsay komoly eredményeket ért volna el. Viszont Franciaország valószínűleg kénytelen lesz engedni a legfőbb politikai kérdésben és beleegyezik abba, hogy szeptemberre összehívják a német alkotmányozó nemzetgyűlést és 1949. január 1-jén hivatalba lépjen a nyugatnémet centrális kormány. Ezt az engedményt a Marshall-dollárért tenné, de ugyanakkor tudja, hogy amit a vámon nyer, elveszíti a révén, mert az új német versenytárs kiszorítja a különböző piacokról. Éppen ezért az egyezménynek igen nagy ellenzéke van a kormányon belül és kívül is. Érdekes megemlíteni, hogy ebben a kérdésben Lippmann már több ízben Franciaország mellé állt, és a New York Herald Tribune május 31-i számában azt írja, hogy esetleg Franciaország még megmentheti Amerikát attól, hogy a német centrális kormány életrehívásával jövőtehetetlen hibát kövessen el. Szerinte, aki megalakítja az első centrális német kormányt, felelős lesz Németország kettéosztásáért és a másikat automatikusan a német egység szószólójává avatja, s így az Egyesült Államok politikája jelen esetben a Szovjetet segíti.

A londoni hatos értekezlet során még egy olyan kényes kérdés merült fel, ami a meg egyezést esetleg megint elodázhathatja, és ez a berlini ellenállás problémája. Az amerikaiak ugyanis rá akarják venni az angolokat és franciákat, hogy velük együtt fegyveresen állja-

nak ellent, ha a Szovjet ki akarja őket Berlinből szorítani. Erre sem a franciák, sem az angolok nem hajlamosak addig, amíg a brüsszeli ötös egyezményt az amerikaiak katonai garanciájukkal alá nem támasztják. Erre Clay tábornok már megadta a választ, amikor legutóbb kijelentette, hogy ezt nem adják meg, de a Németországban tartózkodó amerikai haderő berlini konfliktus esetén harcolni fog, s ez az Egyesült Államoknak a háborúba való belépését eleve biztosítja. Ez a nyilatkozat Franciaországot és valószínűleg Angliát sem elégíti ki, mert a Németországban tartózkodó amerikai haderő nem jelent elég katonai biztosítékot. Persze ennek a kérdésnek a felvetésével az Egyesült Államok a Szovjetuniót akarta ijeszteni.

A Quai d'Orsay köreiből nem tudják teljesen elfelejteni az orosz-amerikai jegyzékváltást, mert félnek attól, hogy az Egyesült Államok esetleg a hátuk mögött és az ő terükre megegyezik a Szovjetunióval. Ha pedig mégis kirobbanna a konfliktus, ezt is Franciaország sínylené meg. Az amerikaiak azzal igyekeztek a franciákat megnyugtatni – és állítólag ez volt Caffery amerikai nagykövetség főbb érvelése –, hogy a Bedell Smith-féle *ouverture* le akarta fékezni a Szovjetunió bizalmatlanságát, mert előbb katonailag meg akarták szervezni a nyugati blokkot. Az ügy nyilvánosságra hozatala és Sztálin levele ebből a szempontból is remek sakkhúzás volt, mert az orosz békekészség nyilvános és erőteljes kihangsúlyozása mellett az Egyesült Államok nehezen tudja a közvéleménye előtt igazolni ennek az Atlanti-szövetségnek a szükségességét. Ezért van szükség bizonyos helyi feszültségekre.

Jelenleg Berlin az a pont, ahol a feszültség növekedik. Ezzel szemben bizonyos enyhülést hozott az, hogy a különböző nemzetközi konferenciákon a szemben álló felek konciliánsabb magatartást tanúsítottak. Az ECE genfi ülészakáról és a Szakszervezeti Világszövetség végrehajtó bizottságának római konferenciájáról külön jelentésben számolok be. E konferenciákon nyitva hagyták az ajtókat a további tárgyalásokra. Ugyancsak enyhülésről adnak hírt a Távol-Keleten.

A palesztinai kérdésben az angol-amerikai ellentétek szintén közelebb hozták egymáshoz az Egyesült Államokat és a Szovjetuniót. Bevin a palesztinai kérdésben kutyaszorítóba került, de ennek ellenére ezen a ponton nem engedhet, mert Anglia számára élet-halálkérdés, hogy az arab világot maga mellé állítsa. Ebben a kérdésben Franciaország és Anglia is ellenséggé állnak szemben egymással. A félhivatalos *Le Monde* nemrégén éles cikket írt Anglia külpolitikája ellen. Ennek ellenére Franciaország mégsem szánta rá magát, hogy az új Zsidó Államot elismerje. Fél attól, hogy magára haragítja az észak-afrikai területek muzulmán népeit, viszont ugyanakkor elsőrendű érdeke, hogy a pánarab világ ne kapjon erőre, mert ebben az esetben észak-afrikai területeinek elvesztésével számolhat. Anglia ugyanakkor attól fél, hogy Amerika megveti a lábát Franciaország Észak-Afrikában és onnan építi ki gazdasági hadállásait a Közel-Keleten. Franciaország még nem felejtette el Angliának, hogy Szíriából és Libanonból kiszorította, s most szívesen támogatná Amerikát közel-keleti politikájában, ha nem félne attól, hogy ebben a világpolitikai játékban, mint leggyöngébb fél, ő veszítheti a legtöbbet.

Bizonyos, hogy a francia lapoknak nyilván sugalmazott megnyilatkozásai meglehetősen óvatosak az amerikai-orosz jegyzékváltás közzététele óta. Még a jobboldali lapok is feltűnően kiemelik, hogy a németkérdésben a francia és az amerikai álláspont között milyen nagy különbség van. Bizonyos célzások történtek a francia-orosz közös érdekekre a németkérdéssel kapcsolatban. Az orosz sakkhúzás mindenestre megakadályozta Amerika nyugat-németországi terveinek sima megvalósítását, és egyúttal pillanatnyilag leszerelte Franciaország föltétlen amerikai politikáját. Hogy ez a francia óvatosság tartós-e, a változás komoly-e, azt pillanatnyilag nem lehet látni. Ez a francia belpolitika alakulásától is függ. Gauquié azt mondta, hogy valószínűnek tartja De Gaulle ha-

talomra jutását, s ezt megerősítette Normann, a Times tudósítója is. Ebben az esetben azonban De Gaulle-nak valamilyen formában meg kell egyeznie a harmadik erővel s valamelyest „balra” kell fordulnia. Ez külpolitikai szempontból állítólag egy önálló francia külpolitikát vonna maga után. Ezzel kapcsolatban emlékeztetem Miniszter Urat arra a múlt évben küldött egyik jelentésemre, amelyben beszámoltam De Gaulle egyik vezető újságírójával, Barres-szel folytatott beszélgetésemről. Ő már akkor azt mondotta, hogy De Gaulle csak belpolitikailag fogja tartani az antikommunista vonalat, s nem lehetetlen, hogy ismét közeledni fog a Szovjetunióhoz.

A nyugati hatalmak mai általános diplomáciai zűrzavara miatt nehéz jóslatokba bocsátkozni. A fő kérdés itt Párizsban, hogy vajon ki tudja-e használni a Szovjetunió ezt a zűrzavart? Egy francia újságíró a következőképpen összegezte a helyzetet: „A görögkérdés szembeállította a két blokkot. A palesztinai kérdés szétzilálta a nyugati blokkot. A berlini kérdésre még nincs válasz.” Ezzel kapcsolatban megemlítendő, hogy az Economist bizalmas kiadványa szerint a görögkérdésben a Szovjetunió és a kelet-európai demokráciák engedékenyebbnak mutatkoznak. Állítólag a bolgárok és az albánok az Egyesült Nemzetek balkáni bizottságával tárgyalásokba bocsátkoztak, és a jugoszlávok Amerikát békeközvetítésre kérték fel. (Ezt itt Párizsban senki sem erősítette meg.) Ugyancsak jó jelnek tartják a belgrádi Duna-konferencia összehívását, amely a Quai d'Orsay köreiből nyert értesülesem szerint egy újabb amerikai-orosz béketapogatózás egyik eredménye. Ezt az utóbbi értesülést fenntartással közlöm.

A palesztinai kérdés, az amerikai elnökválasztás és főképpen a német és osztrák probléma a legfontosabb tényezők a jelenlegi helyzetben. Akár így alakul a helyzet, akár úgy, mindkét fél mindent meg fog tenni pozíciójának megerősítésére. Mindennél fontosabb, hogy a béke frontja az egyes országokon belül megerősödjék. A nyugati hatalmak egymás közötti ellentéteik dacára is mindent megtesznek annak az érdekében, hogy a mi frontunkat gyengítsék és a nyugat-európai országokban a munkásságot letörjék. A mi frontunkat erősíti a skandináv államok és Svájc hideg magatartása a Marshall-tervezetben, a nyugat-európai együttműködés zavarai, az angol Munkáspárt félelme az elkövetkező választásoktól, az amerikai sztrájkok szaporodása, a tömegek félelme a háborútól és főképpen a gazdasági egyensúly hiánya a nyugati országokban. A nyersanyaghiány súlyos problémát okoz, különösen, hogy most az Egyesült Államokban is bajok vannak e körül. Az acéltermelés viszont erősen csökkent az Egyesült államokban, s így nem valószínű, hogy az USA a nyugat-európai országoknak acélt és más fontos nyersanyagot tudjon szállítani.

Az utóbbi időben mind én, mind munkatársaim sok jól értesült diplomatával, újságíróval, politikussal beszélünk. Mint már említettem, a legellentmondóbb véleményeket hallani mindenfelől, ami ugyancsak igazolja, hogy a jegyzékváltás óta a helyzet bonyolultabb lett. Nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok vezetői között is többféle elgondolás érvényesül és ezek sokszor keresztezik egymást. Az a tény, hogy az Egyesült Államok Angliára és Franciaországra való tekintettel kénytelen volt a kéthatalmi tárgyalásokat dezavualni, egyáltalában nem jelent végső elzárkózást, annál kevésbé, mert hiszen Bogomolov párizsi szovjet nagykövet szerint a Szovjetunió négyesben is ugyanúgy hajlandó a vitás kérdéseket megtárgyalni. Valószínű, hogy amennyiben a tárgyalás megindul, az a status quo tekintetbevételével történik, amely esetben a két blokk közötti gazdasági együttműködést meg lehetne valósítani. Erre a megoldásra nemcsak Angliában és Franciaországban, de Amerikában is sokan hajlanak, hiszen Marshall és Bevin is utaltak arra, hogy a kelet-európai status quót, ha az ottani országok politikai rendszerével nem is rokonszenveznek, elfogadhatónak tartják. Véleményem szerint majdnem egyforma lehetőség van komoly enyhülésre és a hidegháború folytatására.

¹ 1948. május 13-án jelent meg a *Pravdában* Wallace levele Sztálinhoz, amelyben nyilvános tárgyalásokat javasolt a szovjet és az amerikai kormány között. 18-án közölte a *Pravda* Sztálin választát, amelyben helyesli a javaslatot, mert rendezni kell a háború utáni problémákat és véget kell vetni a hidegháborúnak. A levélváltásnak gyakorlati jelentősége nem volt, hiszen Wallace esélyei az őszi elnökválasztásra már akkor minimálisak voltak. Ezt megelőzően egy sokkal visszafogottabb hangú jegyzékváltás történt a moszkvai USA-követ és Molotov külügyminiszter között, de Marshall rögtön utána kijelentette, hogy a kezdeményezést a Szovjetuniótól várják.

² „Nem most kell Amerikának nemet mondani.” (angol)

³ Németország angol és amerikai megszállási zónájának közigazgatási és gazdasági egyesítésével 1946-ban létrejött terület. 1948-ban a francia megszállási övezetet is csatolták hozzá („Trizónia”). 1949-ben e három zóna területén alakult meg a Német Szövetségi Köztársaság.

477. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. május 31.)

Tárgy: A Világszakszervezeti Szövetség (Fédération Syndicale Mondiale) végrehajtó bizottságának római ülészsaka

A Fédération Syndicale Mondiale egyik fő funkcionáriusa részletes és bizalmas információt adott végrehajtó bizottságuk római üléséről, és noha a Rómában lezajló események nem tartoznak hatáskörömbé, a speciális helyzetet tekintetbe véve mégis továbbítom ezeket az értékes információkat. Ez az ülés zárt ajtók mögött folyt le. Az amerikai CIO kiküldöttje, Carey azzal ment el a végrehajtó bizottság ülésére, hogy szakadást idéz elő a bal és jobboldali szakszervezetek között. Az ülészak elején a legélesebb támadásokat intézte a Világszakszervezeti Szövetség jelenlegi vezetősége, főképpen Saillant főtitkár ellen. Kifejtette, hogy Saillant szívvel és lélekkel egy bizonyos tendenciát képvisel a szövetségben belül, s hogy semmibe veszi az egyes nemzeti szakszervezetek kívánságait. Egyben követelte a CGT-ről levált Force Ouvrière azonnali felvételét. Ezt a támadást Di Vittorio, az olasz szakszervezeti tanács főtitkára és az FSM végrehajtó bizottságának tagja határozottan, de ügyesen kivédte, s igyekezett nagyon konciliáns lenni, hogy a szakadást megakadályozza. Az egész ülészak során ő volt a fő közvetítő. Munkáját megkönnyítette az a tény, hogy az angol szakszervezetek kiküldöttei, Deakin és Tewson láthatóan zavarban voltak Carey agresszív magatartása miatt és nagyon diplomatikusan viselkedtek, különösen Tewson. Ők sem akartak szakadást előidézni, [de] néha néhány kérdésben határozottan támogatták az amerikaiakat. Így például szenvedélyes vita alakult ki a Szakszervezeti Világszövetség által május 1-jén kibocsátott felhívás körül, mert abban a Marshall-tervet támadták, és ezt ők visszaélésnek tekintették az egyes nemzeti szakszervezetekkel szemben. Kuznyecov, aki a szovjet szakszervezetek vezetőjeként vesz részt a végrehajtó bizottságban, megvédte a május 1-jei kiáltványt, de ugyanakkor szintén engedékeny magatartást tanúsított, és végül is azt a határozatot hozták, hogy az egyes szakszervezeti központok saját sajtójukban kifejezést adhatnak a május 1-jei kiáltvány feletti elégedetlenségüknek. (Ezt az angolszász szakszervezetek azóta ki is használták.) Informátorom szerint a szovjet kiküldött mindvégig azon volt, hogy Carey robbantási kísérleteit megakadályozza és a szakszervezeti egységet megmentse. Az imperialistákat támogató szakszervezeti kiküldöttek ellen inkább a lengyel és jugoszláv kiküldöttek intéztek erős támadást. Erre jegyezte meg Carey Rómában az olasz keresztény szakszervezetek részére tartott előadásában, hogy „a viták hangja néha kevéssé volt diplomatikus”. Ezzel szemben Di Vittorio szerint az ülészakot a „józsanság” jellemezte. Mindenesetre a Marshall-terv körüli ellentét nem okozott szakadást, és ez súlyos csalódást okozott a reakció-